

Rashtrasant Tukadoji Maharaj, Nagpur Univeristy, Nagpur
B.A. (Final) Semester – V
Indian Economy-I

Unit I - Nature of Indian Economy

Meaning Nature and types of economy- Capitalist-, Socialist, Mixed , Basic features and Changing structure of Indian Economy, Population, Urbanization and Migration .National Income of India - Trends and Structure, Basic features of Maharashtra's Economy.

Unit II - Agriculture

Importance of Indian Agriculture, Problems related to Indian Agriculture Production and Productivity , Cropping pattern in India, .Agrarian reforms, Irrigation and types of irrigation, Green revolution, Agriculture price policy, Agriculture credit, Agricultural marketing, Policies for Sustainable Agriculture, Contract Farming, Community Farming, Crop Insurance And Livestock Insurance, Problems Of Agricultural Labour , Agricultural Crisis In India.

Unit III - Industry

Need, Importance and Role of Industries in Economic Development. , Cottage, Small And Large Scale Industries, Role of Public And Private Sector In Indian Economy. Concept of Disinvestment, Public Private Partnership (PPT), Industrial Policies of India. Privatization, Liberalization And Globalization,

Unit IV - Employment and Poverty

Employment: Extent of employment- organized ,unorganized sector, Meaning, Types, causes and problems of unemployment, Labour problem in India, problems of child labour and exploitation of labour. **Concept of poverty**, methods to measure poverty in India (Different Committee Reports), Estimates of poverty and inequality, Inequality of income, Vicious circle of poverty. **Poverty alleviation programmes:** Programmes for Rural areas, Programmes for Urban areas, Objectives and Strategy and Outline of Wage employment programmes, Self-employment programmes, Food security programmes ,Social security programmes , DRDA Administration programmes , Urban poverty alleviation programmes

Hkkjrh; vFkZO;oLFkk&2

युनिट I - भारतीय अर्थव्यवस्थेचे स्वरूप

अर्थ नसिच्य आण्ण अर्थव्यवस्थेचे प्रकार- भांडवलशाही-, समाजवादी, मश्रि, मूलभूत वैशष्ट्रिये आण्ण भारतीय अर्थव्यवस्थेची बदलती रचना, लोकसंख्या, शहरीकरण आण्ण स्थलांतर .भारताचे राष्ट्रीय उत्पन्न - ट्रेण्ड आण्ण संरचना, महाराष्ट्राच्या अर्थव्यवस्थेची मूलभूत वैशष्ट्रिये.

युनिट II - शेती

भारतीय शेतीचे महत्त्व, भारतीय कृषी उत्पादन आण्ण उत्पादकतेची संबंधित समस्या, भारतातील पीक पद्धती, कृषी सुधारणा, सचिन आण्ण सचिनाचे प्रकार, हरति वरांती, कृषी कमित धोरण, कृषी पत, कृषी वपिणन, शाश्वत शेतीसाठी धोरणे, कंत्राटी शेती, सामुदायिक शेती, पीक वमि आण्ण पशुधन वमि, शेतमजुरांच्या समस्या, भारतातील कृषी संकट.

युनिट III - उद्योग

आर्थिक विकासात उद्योगांची गरज, महत्त्व आण्ण भूमिका. , कुटीर, छोटे आण्ण मोठे उद्योग, भारतीय अर्थव्यवस्थेत सावजनिक आण्ण खाजगी क्षेत्राची भूमिका. नचिगुंतवणुकीची संकल्पना, सावजनिक खाजगी भागीदारी (PPT), भारताची औद्योगिक धोरणे. खाजगीकरण, उदारीकरण आण्ण जिगतिकीकरण.

युनिट IV - रोजगार आण्ण गरीबी

रोजगार: रोजगाराची व्याप्ती- संघटित, असंघटित क्षेत्र, अर्थ, प्रकार, बेरोजगारीची कारणे आण्ण समस्या, भारतातील कामगार समस्या, बालमजुरीच्या समस्या आण्ण कामगारांचे शोषण. गरिबीची संकल्पना, भारतातील गरिबी मोजण्याच्या पद्धती (विविध समितीचे अहवाल), गरिबी आण्ण असमानतेचे अंदाज, उत्पन्नाची असमानता, गरिबीचे दुष्ट वस्तुळ. गरीबी नचिमूलन काय्यक्रम: ग्रामीण भागासाठी काय्यक्रम, शहरी भागासाठी काय्यक्रम, उद्दष्टि आण्ण धोरण आण्ण वेतन रोजगार काय्यक्रमांची रूपरेषा, स्वयंरोजगार काय्यक्रम, अन्न सुरक्षा काय्यक्रम, सामाजिक सुरक्षा काय्यक्रम, DRDA प्रशासन काय्यक्रम, शहरी दारिद्र्य नचिमूलन काय्यक्रम.